

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ad Leonem X. Pontificem Maximvm

[Straßburg], 1519

VD16 L 3409

Praeceptvm Octavvm. Non Loqveris Contra Proximvm Tvvm Falsvm
Testimonivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34717

R. P. MARTINI LVTHERII DE X. PRAECE-
PRAECEPTVM OCTAVVM.
NON LOQVERIS CONTRA PROXIMVM
TVVM FALSVM TESTIMONIVM.

*Præceptum
octavum*
Vltium linguæ, quâ apostolus iacobus mundû iniquitatis
appellat, omniû post cor membrorum est peccaminosiss-
mû, nec ullum membrû tot speciebus peccat, excepto cor-
de, quod omnibus speciebus peccat. Nam linguæ vitium in iu-
rando, promittendo, orando, docendo, nomen dei assumen-
do &c. prima tabula in secundo præcepto prohibitû, id est, omne
uerbû quod contra deum directe peccat. Item prohibitû est ter-
tio, quarto, quinto, sexto, septimo, & nunc octauo, prorsus per
omnia præcepta præter. i. ix. x. quæ solû animû tangût. Nam cõ-
tra tertiû agitur, nõ orando, gratias agendo, legendo die festo.

Quartû, parentes superbe alloquedo, irreuerẽter respõdendo
exprobrãdo &c. Quintû, maledicẽdo, detrahendo, criminan-
do &c. Sextû, impudice loquendo, Septimû, furandi consiliû
exhortationẽ, excusationem, defensionẽ dãdo. Octauû, nũc ut
uidebit̃ mentiẽdo, adulãdo &c. Igitur sicut prohibitû est noci-
mentû, psonæ propriæ, personæ attinentiû, reꝝ corporaliû, Ita
nũc bonorû q̃ sunt in fama, laude honore, noie, prohibet̃ noci-

Contra hoc præceptum peccant, (mentû,

Primo & propriissime docti, maxime autẽ Theologi & uni-
uersi, qui falsa tradût discipulis, & utriq̃ dupliciter, scilicet uel sci-
enter uel ignoranter, & secundû hoc grauius peccant uel leuius
De Theologis primû, quia ij grauissime oim peccant cõtra hoc
præceptû, qñ scripturã sanctã & uerbû dei peruertunt & falsè
exponût uel aptant nõ recte. Hinc enim fit, ut falsè dictû, occidat
anias, aut saltem discrutiet in fœlices cõscientias. De primis hoĩe
sunt hæretici & Monij Singulares, qui dei uerba suis sensibus a-
ptant, & in sui obsequiû captiuant, cû deberent cõtra. & hoc in
ijs, q̃ pertinent ad fidẽ & salutem, hoc tam magnû peccatû repu-
tatur apud deũ, ut nullû aliud in scripturis frequentius, acriusq̃
arguat̃ per oēs figuras & prophetias. Vnde Psal. iij. Filij hoĩm
iniquo graui corde, ut qd diligitis uanitatẽ & quæritis men-
daciû: Et v. Odisti oēs qui operant̃ iniquitatem, perdes oēs qui
loquuntur mendaciû. Vbi de talibus magistris loquit̃, ut patet
infra, Decidant a cogitationibus suis, id est, studijs &c. Et Psal. i.

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

Beatus uir qui nō abijt in cōsilio impiorū, & in uia peccatorū nō stetit, & in cathedra pestilentiae nō sedit. Et ubicunq; de dolosis, linguaq; dolosa loquit, hos pseudomartyres. i. falsos testes taxat

Dico ergo, Nunquid excusantur, cum faciant id pia intentione & zelo dei. Sic enim sese heretici solent excusare, ut nostri uicini Pighardi Boemiae. Respondeat quod nō, imo eo magis accusantur, quia ex superbia procedit iste zelus, qd doceri uolunt & audire, sui ipsius magistri facti. Unde Ro. x. Testimoniū perhibeo illis, quia zelum dei habent, sed non secundū scientiā. Et Gal. iij. Quicumq; uos perturbat, iudiciū suum portabit. Et i. Qui aliud euangelizauerit, anathema fit &c. Tales em̄ habent bonū zelum sed nō timent. Sunt em̄ de tali zelo securi, quasi nō errent, q̄ pie intendāt & garrunt, q̄ omne peccatū est uoluntariū, & intentio nominat opus. At nos (inquiunt) bonā intentionē & uoluntatem piā habemus, & ira fiunt obstinati & securi. Quibus respondet, q̄ habent pessimā uoluntatē & uenenosissimā intentionem, nō dico eam, quā sentiunt & allegāt, sed profundiorē illā, qua superbi sunt, & nolūt aliud audire q̄ suā intentionē bonā, nec credere alijs, q̄ suae piāe uoluntati, hanc em̄ intimā suam superbiā non uidentes, uestiunt eam, ficta & uiolenta intentione bona & piā uoluntati. Vera em̄ bona intentio & radicaliter bona uolūtas, nunq; stat secunda & sine timore. uerē enim oīa opera sua cū lob, imo uerba & cogitata. ideo nulli adhāret bonae suae uolūtati & piāe intentioni, semp̄ paratior alijs cedere, q̄ sibi credere, quantūcunq; speciosissima sua sit intentio. q̄ timore fit, ut nihil noui moliat, seruet unitatē custodiat pacē, & augeat cō-

Secundi, Qui & si falsa nō doceant, ut occidant, tñ (cordiā. superficialiter, ac minus q̄ debent, docent, ideo sunt crucifixores conscientiarū, & tortores animarū, ut sunt ij, qui salua fide Christi, iustitias operū docent, raro fidē, saepius opera, de quibus mihi uideat Apoc. ix. dicere, Quod locustae nō occiderent hoīes, sed cruciarēt eos mensibus quinq;, quia scilicet docent, per opa fati fieri pro peccatis, & tñ per hāc nunq; habent quietem cōscientiarum quā sola fides Christi donat. Quo circa, cū scriptura sancta uelit in timore & humilitate tractari, & magis studio piāe orationis penetrari, q̄ acuminē ingenij, impossibile est, q̄ sine dāno sint uel suo proprio, uel aliorū, q̄s docēt, qui nudo ingenio steti,

in eam irrunt illotis pedibus sicut porci, tanq̄ sit humana quædam scientia, adeo nullo reuerentiæ discriminæ uersant in illa. Inde ueniūt tot promptuli ad docendū, qui statim cognita Grammatica, Theologiā sine omni studio profitent̄, dicētes, Hem Biblia res facilis est. maxime aut̄ id faciunt, qui distenderūt uentrē suū siliquis illis porcorū (id est, philosophorū) Vnde de eis cōqueritur B. Hiero. q̄d arbitrio suo trahūt repugnantē scripturā, & iā prouerbiū factū est, scripturā habere careū nasū. Hoc effecerūt insulsi illi, & inepti somniiatores, ludentes in sensu literalī allegorico, morali, anagogico, & uocant̄ DOCTORES SCHOLASTICI, & hoc proprijsimo ueroq̄ nomine. Scholastici enim sunt, id est, ludicri & lutores, imo & illusores tā sui q̄ aliorum, qui neq̄ quid sit litera, neq̄ quid spiritus, cognouerunt. Et ferendū erat tale studiū in quadruplici illa expositiōe scripturæ, si modo tanq̄ rudimenta haberent̄ pro incipiētibus. Nunc uero totius fastigiū eruditionis in isto ludo statuunt, nec unq̄ ad uerū intellectū pertingunt, qui sine puritate cordis nunq̄ potest attingi. Illam aut̄ quadrigam uersant etiā impijssimi. Vide B. Hiero. in prologo Bibliæ, de eadem temeritate tractantium scripturas.

De Iuristis Secundo, ij enim ad literam cōtra hoc præceptū agunt, quando in Labyrintho suo (id est foro contentioso) nihil aliud quærunt q̄ uictoriā, omnia allegant, quærūt, accipiunt, quæ pro se faciant, contra partem aduersariā. ubi nouo miraculo, unus & idem textus seruit cōtrarijs causis, & factū est hoc studiū periculis plenissimū, Sed dicunt, Nemo tenetur seipsum cōfiteri & accusare. Quid aut̄ dicit dominus, Non loqueris falsum testimoniū aduersus proximū tuum, cū hoc pro te alleges quod contra illum est, quem scis iustam causam habere. Sed habent Iuristæ priuilegium magnū, ut nulli contra eos loqui, aut eos iudicare liceat. id autem est, quod nemo recte arguit, quod nō intelligit. At iuris intellectus est infinitus & inexhaustus, neq̄ est repertus Iurista, qui omnia norit. idcirco si non ante de eis licet iudicare, q̄ omnia eorum intellecta fuerint, nunq̄ licebit iudicare, semper enim dicent, non esse intellectum quod arguitur. Vnū tamen dicendū, quod & ipsa habent iura, licet neglectissimū, scilicet, q̄d finis, uita, uirtus oīm legum est, pax, charitas, cōcordia quæ si quis nō intendit, legibus nō utitur, sed abutitur. Qui em̄

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

ideo quærit effugiū in glossa, contra textū, ut litem proroget et augeat, putas ne uiuam legē habet: Immo literā mortis quærit & contra pacem laborat. At hoc ipsum qui non fecerit hodie, mirum si diu lurista reputetur, aut diues efficiatur. Si enim tantum quærentem pacem, quantum litem, nō tot libris, laboribusq; foret opus. Igitur noli in faciem uerborū intēdere, nec quo & quomodo ea possis torquere & pōderare, sed uide quo ipsa respiciant, nempe ad finem litis & iurgiorū mortem. At hic dignissime cōsiderandū capitulū vi. Corinth. prima, ubi Apostolus reprehēdit, qđ propter secularia, id est, temporalia, & uictualia, iudicia haberēt, & non magis fraudē paterentur. Item Christus iubet, etiā palliū dari auferenti tunicā &c. Sed dicitur quod sūt consilia, nō præcepta, nisi ad p̄parationē animi. Ergo autē illā preparationē animi mirabilē nō intelligo, quæ nuncq; procedit & puenit ad opus. Et B. Aug. qui exemplū Christi adducit, qđ coram Anna accipiens alapam, nō præbuerit & aliam, meo iudicio non recte intelligitur, ac per hoc male defenduntur ipsi.

Huc forte pertinere potest, & illud miserum genus hominū, qđ sese per philosophiæ Aristotelis falsissimū nōmen decipit, & fatigat, cum Aristotelē neq; intelligāt ipsi, neq; doceantur, falsis interim & fictis cōmentarijs pias in Christo animas occupāt, & onerant, imo illudūt potius, dum credūt hoc esse philosophiā, qđ nō est, merasq; sectantur nugas. Et multo sunt ipsis poetæ ac quicunq; fabulatores fortunatiores, propterea, qđ Poetæ (ut B. Augu. dicit) & si recitent fabulas, nō tamen credūt eas esse ueras sola uoluptate uanitatis delectati. illi autē credunt, ueras esse suas fabulas, Nam si meo consilio Aristoteles legeret, certe uel in medio anno disci posset ab ingenio mediocri. Legeret autē non sicut hucusq; lectus est, ea fide & religione, qua sacrae literæ, imo amplius, sed sicut alia quæcunq; leuis & extranea materia, tantū ut sciret, non ut defenderet. **VERE ENIM SVMVS** seducti per Aristotelem & cōmenta eius, atq; si aliud non esset, hoc unū satis erat argumentū, quod tot sectæ & capita sint in ista bestia gentili, simili Hydræ in Lerna, nam ibi sunt **THOMISTAE, SCOTISTAE, ALBERTISTAE, MODERNI**, & factus est quadriceps Aristoteles, & regnū in seipsum diuisum, & mirum, quod nō desoletur, sed prope est ut desoletur

R. P. MARTINI LV THERII DE X. PRÆCE

Quomodo ergo potest fieri, ut ueritas sit in tanta opinionū cō-
fusione: cum enim sint contrariæ, necesse est ut & falsæ.

Sed si isti doctores & magistri peccant, & contra hoc manda-
tum agunt, ubi manebūt illi somniatores, & perditū genus ho-
minū, qui prædicant falsa miracula, mendaces legendas, osten-
tant fictas reliquias, friuolas suas uisiones: Hic aliquis impuden-
ti fronte iactat se cū Christo & matre eius locutū & risisse, puto
etiā saltasse. Hic habet scœnū, in quo Christus iacuit, quod tamen
hoc anno natū est, & raptū in horreo. Audiui ego factū, qđ mu-
lier quædā (diabolo incitante, deoq; uolente, ut illuderet eiusmo-
di superstitiōis quendā fatuū cultorem) pubem suā totondit, &
illi porrexit, suadens, qđ essent cāpilli S. Catherinæ, trans mare
aduecti. credidit ille cuculus, & pro reliquijs osculandos prebuit
& uenerandos. Et ecce quid fit: Cœpit etiā miracula operari pu-
bes illa turpitudinis, nec imerito, ut fallantur mendacijs, qui nō
colunt ueritatē. Ecce hæc cū sint tam impura & impudentia, ut
nec corā pudicis referri possunt, tamen fiunt. Igitur hij loquunt
falsum testimoniū, non cōtra homines, sed contra deum, & san-
ctos iam regnantes. Tale & illud est qđ nuper quidā ostendisse
dicitur scœnum, quod fortuitu inuenit, dicens esse scœnū, in quo
Christus, seu nescio quis sanctus dormierit. Ista ergo fabulamē-
ta, indocti passim sacerdotes, sed plus monachi stationarij mul-
tiplicant. Et pastores non parū delectantur fabulis legendarū &
indulgentiarū, & oīm quæ dici possunt, præter euangeliū, quia
illa lucrosa sunt, dum populus a ueritate auditū auertit, ad fabu-
las conuersus. Sed uæ uæ atq; uæ iterū talibus fabulatoribus. O-
pus hic esset maxima reformatiōe ecclesiæ, ut prorsus nihil quæ-
rumq; pium & bonū, prædicari permetteretur, nisi qđ authenti-
cū & canonisatū esset, nam sub tali pietatis specie pariter illa mō-
stra fabularū intrauerunt, ut prædicatores ecclesiastici prope su-
perent Poetas gentiles fabulis & mendacijs. Immo ausim dice-
re, nec tutū satis esse, quod probatæ legendæ & miracula sic præ-
dicentur, ut inde ueniat usus omittendi euangeliū. Sunt em̄ non
principalis pars sermonis habedæ, sed tantū mō interspergende
euāgelio, ubi ad ppositū faciāt, & nō integro sermone tractadæ.

Secūdo, prohibet omne mendaciū, hoc est falsum testimoniū
cōtra proximū. Est aut̄ triplex, locosum, officiosum, pnciosum,

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

secundū B. Aug. Iocosum proprie nō est mendaciū, quia statim percipiūt esse mendaciū, nemoq; fallitur, & ille, etiā qui sic menti- tur, intendit sic loqui, ut appareat false loqui & nugari. Est tamē peccatū, scilicet turpiloquiū seu scurrilitas & uaniloquiū. Cōtin- git aut, quod aliqui tam rudes sint, ut tali etiā fallantur, maxime quādo in religionibus sit iste iocus, ut cum dicitur, Si rem perdi- disti, da calidam similam pro elemosyna, & salem benedictū de super pone, scilicet sup rem pditā, & inuenies. qd rudes intel- ligunt super similam, & credunt se inuenturos. & similia multa

Officiosum, qd causa officij (id est, obsequij) sit ad salutē & u- rilitatem suā, uel alterius, sine dāno alicuius, ut si pudicitia fœmi- nā periclitaretur, & aliquis negaret esse eam, ubi est, uel aliud si- mile. Tale mendaciū dixerunt obstetrices Hebræarū mulierū in Aegypto. Item Michol uxor David ad Saul, uide ibidem utrāq; suo loco historiā. an aut eo sit utendū, Respondit B. Aug. q nō sed dicat uerū quantū potest alijs uerbis. ut de quodā Episcopo dicit li. de mendacio, qui iudici quærenti rerum, qui ad se confu- gerat, Respondit, Nec mentiar nec prodā. nō tamen est peccatū mortale, maxime qñ rationali causa fit, & perturbatione subita.

Perniciosum (id est, dānosum) quia ad damnū alterius falsum dicit, & fallit sic mentiens, proximū, sicut non uellet ipse falli. de q dñs p Zacha. Loquimini ueritatē unusquisq; cū proximo suo Et iterū, Pacē & ueritatē diligite &c. Hæc em sunt, q placēt mihi. Hoc malū in negotijs, tractatibus, pactis, fœderibus, literis, sigil- lis & omni cōuersatiōe hoīm hodie latissime, pestilētissime, po- tentissime regnat, secundū illud Osee. Mendaciū, furtū &c. inun- dauerūt, quia hoīes obliuiscunt illius regulæ, Quod tibi uis fieri fac & alteri, & qd nolis, ne feceris, excæcati cupiditate ppria &c.

Vide aut monstrū humani cordis, etiam si oīa alia peccata ho- minē non fœdarēt, hoc solū uitiū maxime est cōtra naturā hoīs

Primū, Quid enim oīs homo magis, q̄ scire desyderat natu- ra: quid magis horret q̄ falli: sicut B. Aug. qd anima nihil adeo desyderet, ut ueritatem, & tamen facit cōtra homo, & libenter.

Deinde etiā si gula, uel luxuria, ira, inuidia, accidia, auaritia, cū multis bestijs conuenit, hoc tamen uitiū eas superat cum diabo- lo, qd solus homo mendax est, & diabolus pater eius, soli enim homini ratio & sermo data sunt, quorum officiū est, ueritatem

dicere. Et hinc credo, quod inter omnia conuitia, nullū sit acrius, q̄ si quis dicatur in faciem, mentiri. Vrit enim hoc conuitiū, plusq̄ si luxoriosus, ebriosus, iracundus, superbus dicatur, puto q̄d natura ideo facilius sentit, quia innaturalissimū uitiū est homini, deniq̄ humanæ societatis maximus hostis est mendaciū.

Tertio peccatur contra hoc mandatū, Adulatione, sub qua su furro, bilinguis, & tertia lingua, & omnia mala linguæ, alia uis de præcepto v. Hoc aut uitio nullus hominū uacuus est, nisi sit, qui cito uelit occidi & oīm odia mereri, puta qui recta cordis institutione, nulli tacet ueritatem, secundū illud P sal. xiiij. Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus (id est, non timet ullum hominē malum quantūlibet sit potens, diues, sapiens, iustus, non enim accipit personas, nec respicit faciem) rursus timentes glorificat, quantūlibet sint infirmi & pauperes atq̄ stulti. Id circo, aut adulandū est mūdo, aut odium sustinendū a mundo, quod in Christo, & omnibus sanctis satis nobis monstratū est.

Hoc aut uitium licet passim dominetur, tamen in aulis principum, & Pontificū, totis castris triūphat. Ibi enim sunt, qui mollibus uestiunt, & teneras habent auriculas. & certe nō est in mundo locus, a quo adulatio debeat abesse longius, & tamen ibi est frequentior & potentior, siquidem seductio principis in malū, aut retractio a bono, necesse est omnibus subiectis noceat, neq̄ est nocentior pestis regnorū & prouinciarū, q̄ adulator in aula. Quid enim querimur de bellis, aut gladijs, aut armis? Adulatoris lingua super oēs gladios est. deberent itaq̄ ab aulis q̄ maxime repelli, & grauissime puniri. Legitur de Alexandro Ro. imp. adeo infenso adulatorib⁹, ut cū uideret corā sese, molliori gestu aliquem adulantem, nō dimitteret impunitū, uel si maior erat, saltē derisum. Et Diogenes interrogatus, quæ nam ferarū esse nocentissima respōdit, inter feras Tyrannus, inter cicures adulator.

Horū duces & exempla in scripturis sunt tarde reperta, forte ob detestationē uitij huius. nam primus & insignior cæteris est Doech Idumæus, qui i. Reg. xix. & infra Sauli in oībus adulatus causa fuit cædis oīm sacerdotū in Nobe. sed & multa alia mala Dauid parauit. Hunc sequunt Ziphei, proditores Dauid. Tandē Siba seruus Miphiboseth, qui etiā Dauid regē decepit, Sed attendant quo sine Doech consumptus est cū Saule, cui adulabat, sed

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POPVLARES

& filius eius patris adulatione infœliciter imitatus ij. Reg. i. statim a David occisus est. Vnde & Psal. li. tor^o eundẽ Doeck fulminat, Quid gloriaris in malitia &c. Audiant adultores qđ sequit̃ Dilexisti uerba precipitationis, linguã dolosam, p̃pterea deus destruet te in finẽ, & euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo & radicem tuã de tetra uiuentiũ. Vide quã exaggerata imprecatione persequitur adulatorem. Diligunt enim uerba præcipitationis, id est, quibus precipitent, pessundent, absorbeãt proximos suos apud principes, ut ipsi tantũmõ dominant & placeãt &c.

Vltimo peccatur falso testimonio, in iudicio publico, de quo & supra dictum est. Hic aut̃ Iuristarum, Notariorũ, patronorũ, aduocatorum, iudiciũ periculũ agitur. Hic iura ipsa sanctissima rosã patiuntur conditione, ex qua colligit mel apis, uenenũ aranea. & dicunt, pulchre sese excusantes, Vigilanti iura subueniũt. Et iterũ, Confugiendũ est ad remedia iuris. Hæ sunt duæ regulæ uehementer utiles. Primo ad prorogandã iustitiã, deinde ad seminandã litem. Tertio ad implendũ marsupium causidicorũ, nõ quod regulæ illæ malæ aut falsæ sint, sed qđ fere nunq̃ bono usui seruiãt, quod patet, si aduertas, quid ipsi intelligant per Remediũ iuris, & uigilanti ad iura. Nempe id, scilicet, quod cũ uel teste cõscientia pessimã habeat quis causam, uel saltẽ dubiã, non hic audit consiliũ spiritus, tene certũ, dimitte incertũ, imo id cogitat tantum, quõ ex causa pessima faciat optimã, uidelicet qđ ægrotat, ideo remedia iuris illi adhibet. & hoc est uigilare eorũ. uigilant enim sup̃ iniquitatẽ, ait Propheta, & ita fit ut ex eodem textu iuris, unus uenenũ, iniquitates defendens, alius mel, iustitiã patrocians, hauriat. Hic aut̃ quid dicam: nisi ut miseriam Christianorũ deplem, qui omne studiũ suũ conuerterunt ad lites, iudicia, forũ, nec ullus dignatur, hic illud Christi attendere, qđ uultis ut faciãt uobis hoies, & uos facite illis. Obsecro te homo tenta, proba, interroga te ipsum, si qñ habes causam cũ proximo, nõne uelles ut te dimitteret in pace, nõ litigaret tecum, ut crederet tibi: Hoc ergo uis ut faciat tibi homo alter: Cur nõ facis & tu eidẽ & cedis: At inquis consiliũ est, non præceptũ. Respondeo, quõ est consiliũ, & non præceptũ, qñ Christus statim addidit, hæc em̃ lex & Prophetæ: nunquid lex est consiliũ: ergo nullum restat præceptũ: nulla lex: Quid hinc sequitur, nisi quod &

R. P. MARTINI LVThERII DE X. PRAECE

Christi & naturæ legē oblitī, in medijs agamus tenebris: idcirco periculosissimū est studiū iuris hodie, cū non seruiat ad pacē, ad lites cōponendas, sed suscitādas, prolongādasq;. At dicis. Si sic facere oporteret, cito futurū est, ut pedibus conculcemur, & oīarapiantur quę habemus. Hic dico, hoc est quod uult scriptura. Ideo em̄ pupillos, orphanos & uiduas, pauperes & oppressos nos uocat. Quod scilicet euangeliū seruantes, patimur plura mala propter uerbū eius, nō uindicantes, nō retaliantes, imo etiā orantes pro p̄sequentibus & calūniantibus nobis, ut simus filij patris nostri, qui est in cœlis, quia & ipse benignus est super ingratos & malos. Et deberemus gaudere, nos esse pupillos nomine dignos, quoniā p̄tector eorū est Christus, quod si repetimus & litigamus, quando erimus pupilli: Verum & hæc salutaria præcepta, nobis in cōsilia mutauerūt, dicentes, quod secundū præparationē intelligenda sint animi, & non attendunt, quod assidue ueniūt casus, præparationē illā inops extendendi, & tamen nō faciunt. Atq; hic uide dei potentissimā sapientiā & sapientissimam potentiā, Ipse dixit, Verba mea non transibunt, & unū iota nō præteribit a lege donec omnia fiant, uide inq; quō uerum sit, ipse dixit & facta sunt. Illi qui nolunt auferenti palliū, & tunicā dare, cogunt etiā camisiā illi dare inuiti, quia non dederunt tunicā uolentes, & per illos inuitos implet mandatū, quod per spontaneos nō potuit. Frequentissime fit enim, dū duo super re quapiā contendunt, per amicū pactū quilibet alteri cedens, ambo accepta rei parte, contenti forent, ubi dum litigāt, longe plura consumunt, & in causidicos profundunt duplo, quā cogentur cessisse alteri partiū. Quid: qd aliqui ultra rei summā, duplā etiā cōsumunt, & tamen etiā illā perdunt. Hic cantari tempus est Iustus es dñe. & rectū iudiciū tuū, da causidico ingrato, alieno, irridēte te, xx. florenos, p̄ lite, qui noluisti fratri cedere x. florenos pro pace. Quis est hic reprehendendus, nisi tu oīm cecissimus, q̄ pecuniā profundis indignis cū peccato, quam cum merito poteras relinquere fratri aduersario tuo, quē deus dignū iudicarat ut haberet: Quod si triumphaueris, tamen cū peccato habes triumphū, & in morte utroq; nudus inuenieris. Verū hæc dicta sunt de priuatis, nam publicæ personę debent uigilare, ut nulli fiat iniuria, & requisiti uindicare illatā, Requiritere aut̄ permittitur in se.

PTIS DECLAMATIVNCVLAE POP VLARES

mus prohibetur aut Christianis. Ultimo notandū, q̄ sicut ap-
 stolus Petrus ait, Nemo patiat̄ ut fur aut malefactor, id est, nō de-
 bet fateri, sibi iuste fieri, si sit innocens, sed culpā ablatori denun-
 ciare, & penes illū relinquere aculeū conscientiae. Sic enim sancti
 martyres, Attalus cū suis accusati, quod infantes uorarent in oc-
 cultis, oēs Christiani cōstanter negauerūt usq; ad mortē. Sic Za-
 charias a loa rege occisus, dixit, uideat dñs & iudicet. Et S. Tho-
 mas Cantuariensis occisus est, nō quia nollet res auferri, sed quia
 iustitiā ablatores habere negauit, nā utiq; pmisit auferri res, neq;
 restitit ullo mō. Quin S. Stephanus quoq; adeo negauit suos p̄-
 secutores iuste agere, ut etiā pro peccato eorū oraret. Sic S. Hiero.
 scribit de muliere septies p̄cussa, q̄ mortē & oīa alia non timuit
 sed innocentia secū uoluit ferre. Immo ideo Christus Malachō
 respondit dure, & negauit se male locutū, ne iuste ille sibi uidere
 tur fecisse. ideo etiā respondit, Caiphæ se esse filiū dei, & falsum
 testimoniū illorū confutauit, & tamen uitā sibi auferri permisit
 imo uoluit, ut ita & nos rem relinquamus, iustitiam seruemus.

Recapitulemus itaq; & in summā ducamus, Hoc p̄ceptum
 tunc implemus, qñ non solū falsum testimoniū non loquimur
 sed nec de aliquo dici uolumus audire aut pmittere (sicut faciunt
 qui credunt uel adulatoribus, uel cōsentiunt detractoribus) imo
 adhuc reus est huius mandati, si nō omni studio sollicitus sit fra-
 tris iniuriam, infaniā, ignominiā excusare, tegere, aut saltem si
 nō amplius potest, extenuare, cōtradocere infamātibus, accusan-
 tibus, detrahentibus, sic enim sibi uellet quisq; fieri. & sic erit filius
 spiritus dei, qui paraletus uocā, quia loquitur bona pro no-
 bis, & dat testimoniū spiritui nostro bonū contra omnia testi-
 monia diaboli & cōscientiae, deinde ut etiam doceat ignorātes
 deum, deiq; uolūtatem, moneat errantes, resistat decipientibus,
 & hereticis, ac alijs mentiū deceptoribus, ut Apostolus ait. Qua-
 re hoc p̄ceptū requirit ueracem, iustā, salutare, innoxiam, &
 oīno totam fraternis officijs deditam linguā, atq; id ex intimo
 cordis fauore, hac est charitas, quæ nō agit perperam, nō emu-
 latur. Igitur & si nō sit necesse confiteri sacerdoti, si fratrem non
 excusaueris accusatū, scēdatū falso testimonio, oppressum adula-
 rione uel detractione, fore cōtentus, qđ tu non ea feceris, certe co-
 ram deo reus argueris tā impij silentij, & male ociantis linguæ,

R. P. MARTINI LV THERII DE X. PRAECE
quæ in hanc fratris tui necessitatem & seruitutē tibi data est. At
rursus si id feceris, omnia in te irruabis, & mox occideris. Et id
est, quod deus uult, ut quantocius propter uerbū eius, e mundo
eijciamur, & occidamur, & coronā iustitiæ quantocius acci-
piamus. Hæc est uera & spiritalis huius præcepti intelligentia.

*Præceptum nonum
2 / deum*

PRÆCEPTVM IX. ET X.

NON CONCVPISCES DOMVM PROXIMI
tui, nec desyderabis uxorem eius, nō seruum, non ancillam
non bouem, non asinum, nec omnia, quæ illius sunt.

Hæc sunt in sexto & septimo inclusa, quia secundū expositi-
onē Christi, ibidē prohibet omne desyderiū & cōcupiscen-
tia uxoris & rei proximi, nam qui uiderit mulierē ad con-
cupiscendū eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Deinde
auaritiā & cupiditatē adeo damnauit, ut etiā tunicā dandā iube-
ret ei, qui palliū abstulerit. Verū uidet meo iudicio istis duobus
præceptis prohiberi ipse fomes, & inuincibilis cupiditas, ipsa in-
q̄, radix malarū cogitationū, ut scilicet vi. & vij. intelligantur
prohibiti cōsensus cordis, & signū membrog, uerbum oris, &
opus corporis mali, hic uero etiā ipsi primi motus una cum for-
mite, qui est origo illoꝝ. Nam oportet nos ira pueros fieri, anteq̄
in regnū celoꝝ ueniamus, ut nec motus mali in nobis sint, nec
ullus fomes ad malum inclinās, sed perfecta sanitas corporis &
animæ, ab omni prorsus uitio, quod sane in hac uita non fiet,
nec est in potestate nostra. Quis enim gloriabitur, se mundum
habere cor: quis hunc ignem intimissimū extinguet: cum Apo-
stolus clamet aduersus hanc membrorum legem, & legem pec-
cati. Ideoq; oculos, aures, omnesq; sensus intus & foris cohibe-
mus, ne regnet peccatū in nobis, sed concupiscentiā nullus cohi-
bere potest. Ideo deniq; deus misericors statuit corpus nostrum
in puluerē redigere, & per ignem uniuersalē incinerare, ut cōsu-
mat omne uitiiū carnis nostræ per ignē, adeo odit deus hanc im-
munditiā. Et hinc sequitur, q̄ sola ista duo sunt præcepta, quæ a
nullo quantūlibet sancto aliquo modo implent. Cætera omnia
implent, quia opus, uerbū, consensum, fortiter opprimunt, sed
hic manent rei & peccatores, quia nihil de istis præceptis implent,
cū sint infecti inuincibili cōcupiscentia carnis & rerū, ideo omnes